

Wojciech Pizło

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

ZMIANY WYPOSAŻENIA W DOBRA TRWAŁEGO UŻYTKU
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH ROLNIKÓW
W LATACH 1993-2008

EQUIPMENT OF GOODS OF PERMANENT USE OF FARMERS
HOUSEHOLDS IN THE YEARS 1993-2008

Słowa kluczowe: gospodarstwo domowe rolników, wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe użytku, struktura agrarna

Key words: farmers households, equipment of goods of permanent use, agrarian structure

Synopsis. Zaprezentowano zmiany, jakie dokonały się w strukturze społecznej wsi oraz strukturze agrarnej. Przedstawiono przemiany w wyposażeniu w dobra trwałe użytku gospodarstw domowych rolników w Polsce w latach 1993-2008. Wskazano na zmniejszenie się liczby gospodarstw domowych utożsamiających się z pracą na roli (31,4% badanych respondentów przez CBOS). Wskazano ponadto spadek dochodów w gospodarstwach rolnych poniżej 5 ha oraz wzrost dochodów w gospodarstwach powyżej 11 ha oraz w tych, które podejmowały pracę dwuzawodową. Rosnąca zamożność gospodarstw domowych rolników ma swoje odbicie w wyposażeniu w dobra trwałe użytku. Wzrasta wyposażenie w dobra ułatwiające prace w gospodarstwie domowym, służące pozyskaniu informacji oraz rozrywce.

Wstęp

Pomiędzy gospodarstwami rolniczymi, będącymi *de facto* rodzinnymi przedsiębiorstwami rolniczymi a gospodarstwami domowymi, następuje relatywnie swobodny przepływ środków przeznaczonych na inwestycje i konsumpcję. Wybór inwestycji w gospodarstwie rolnym lub też zakup dóbr trwałych dla domu, często podyktowany jest dobrem (obecnym i przyszłym) warsztatu pracy, a nie konsumpcją, która odkładana jest w czasie. W tym kontekście należy podkreślić znaczenie wyposażenia gospodarstw domowych rolników w różnego rodzaju urządzenia ułatwiające prace domowe, przechowujące żywność oraz umożliwiające przemieszczanie się i odbiór informacji. Rozwój infrastruktury technicznej obszarów wiejskich stanowi jedynie pierwszy krok do informatyzacji rolnictwa.

Cel i metodyka badań

W ostatnich latach można zauważyć tendencję zmiany wyposażenia gospodarstw domowych, w tym gospodarstw domowych rolników, m.in. w urządzenia poprawiające komfort życia. W opracowaniu posłużono się metodą dokumentacyjną, polegającą na wykorzystaniu, informacji pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych wytworzonych do celów naukowych takich jak opracowania oraz analizy placówek i instytutów badawczych (m.in. CBOS). Celem artykułu jest zaprezentowanie zmian w wyposażeniu w dobra trwałe użytku gospodarstw domowych rolników. Analizie poddano trzy rodzaje dóbr: dobra ułatwiające pracę, dobra służące w gospodarstwie domowym do rozrywki i poszukiwania informacji oraz dobra ułatwiające przemieszczanie się. Okres analizy obejmuje lata 1993-2008.

Wyniki badań

Obszary wiejskie w Polsce stanowią 93,2% powierzchni kraju (29 139,8 tys. ha). Zamieszkuje na nich 38,6% ludności (14,7 mln). Spośród tej grupy blisko połowa mieszkańców wsi znaczną część swych dochodów czerpie z pracy w gospodarstwie rolnym o powierzchni powyżej 1 ha (tab. 1 i 2). Przemiany dotyczące gospodarstw rolników (a pośrednio gospodarstw domowych tej grupy społeczno-zawodowej), jest następstwem z jednej strony procesów zachodzących na wsi, a z drugiej

Tabela 1. Zmiany w strukturze społecznej wsi - posiadanie użytków rolnych [%]

Czy Pan/i lub członkowie rodziny, z którą tworzy Pan/i gospodarstwo domowe, posiadają użytki rolne?	Wskazania mieszkańców wsi (wg terminu badań)		
	1999	2002	2007
Tak, 1 ha powierzchni lub więcej	53,0	52,0	31,4
Tak, poniżej 1 ha powierzchni	10,0	14,0	8,4
Nie	37,0	34,0	60,2
Ogółem liczebność próby wiejskiej	707	743	12 797

Źródło: Jak się żyje... 2008.

Tabela 2. Zmiany w strukturze społecznej wsi

Do której z wymienionych grup zaliczył/a/by się Pan/i ze względu na swoją obecną sytuację?	Wskazania mieszkańców wsi (wg terminu badań)		
	1999	2002	2007
Rolnicy i pomagający im członkowie rodzin	19,0	19,0	13,0
Kadra kierownicza, specjaliści, zawody twórcze, kierownicy, oficerowie, pracownicy administracyjno-biurowi, specjaliści niższego szczebla	8,0	9,5	11,0
Renciści i emeryci	32,0	28,5	27,0
Bezrobotni	9,0	11,0	9,0
Ogółem liczebność próby wiejskiej	707	743	14 452

Źródło: Jak się żyje... 2008.

rych wyłącznym źródłem utrzymania są dochody uzyskiwane z gospodarstwa.

Mieszkańcy obszarów wiejskich, a szczególnie rolnicy (małych gospodarstw), są grupą wyjątkowo pokrzywdzoną w porównaniu z terenami zurbanizowanymi, z racji mniejszego dostępu do podstawowych elementów infrastruktury technicznej i społecznej, gorzej wykształconą (poza grupą sadowników). Stanowią więc grupę mniej konkurencyjną i w pewnym sensie wyłączoną społecznie. Warty podkreślenia jest również fakt, że 1/3 dochodów rodzin wiejskich pochodzi z różnego rodzaju świadczeń społecznych głównie z rent i emerytur [Zegar 2008]. Gospodarstwa małe do 5 ha stanowią 61 % wszystkich gospodarstw.

Równocześnie zauważyć można, że zmniejsza się liczba osób identyfikujących się z rolnictwem a zwiększa się liczba specjalistów: kadry menedżerskiej, pracowników administracji, wolnych zawodów itp. (tab. 2).

Typy gospodarstw

Podział na grupy społeczno-zawodowe w swej istocie stanowią kontynuację klasycznego podziału wyniesionego z nauk społecznych, w których dzielono społeczeństwo [Szacka 2003]:

- na klasę właścicieli środków produkcji (burżuazję i kapitalistów) oraz tych, którzy środków produkcji nie posiadają proletariat (K. Marks),
- w zależności od dostępu do zasobów ekonomicznych, prestiżu i partycypacji we władzy (M. Weber); nierówności społeczne istniejące w poszczególnych krajach postrzegano jako rezultat walki o podział różnego rodzaju niedostępnych zasobów zarówno dóbr materialnych, jak i niematerialnych takich, jak: władza, uznanie i prestiż społeczny,
- według stratyfikacji społecznej rozumianej jako poziomy zróżnicowania społecznego w płaszczyźnie ekonomicznej.

Oceniając konsumpcje poszczególnych gospodarstw rolniczych, należy wziąć pod uwagę ich sytuację ekonomiczną, w powiązaniu z potencjałem rozwojowym. Na podstawie sytuacji ekonomicznej i szans rozwoju działalności wyróżniono następujące typy gospodarstw rolnych [Woś 1998]:

ogólnych procesów społeczno-ekonomicznych. W literaturze przedmiotu wskazuje się na szybki proces dezagregacji polskiej wsi, który polega głównie na coraz mniejszym powiązaniu mieszkańców wsi z gospodarowaniem w rolnictwie oraz ze zmniejszającymi się dochodami pochodzącymi z rolnictwa (tylko 15% dochodów mieszkańców wsi pochodzi z rolnictwa). Badania prowadzone przez Centrum Badań Opinii Społecznej (CBOS) [Jak się żyje... 2008] potwierdzają zmniejszenie się odsetka gospodarstw domowych czerpiących główną część dochodów z posiadania gospodarstwa rolnego. Równocześnie wskazać należy poprawę dochodów ludności prowadzącej gospodarstwa rolne (powyżej 11 ha) oraz w gospodarstwach dwuzawodowych. Zmianie podlega również dotychczasowa struktura agrarna. Wzrasta odsetek gospodarstw małych, w których łączy się pracę w gospodarstwie z pracą poza rolnictwem oraz wzrasta liczba gospodarstw dużych, w któ-

- gospodarstwa rozwojowe, które prowadzone są przez ludzi relatywnie młodych, przedsiębiorczych (posiadających wykształcenie i/lub predyspozycje menedżerskie): gospodarstwa należące do tej grupy z łatwością przystosowują się do zmiennych warunków gospodarowania; grupa tych gospodarstw szacowana była pod koniec lat 90. na 160-170 tys. gospodarstw. Równocześnie prognozowano, że grupa będzie się powiększać osiągając około roku 2010 – 650-750 tys.,
- tradycyjne gospodarstwa chłopskie zdolne do rozwoju, których liczebność szacowana była na 350-400 tys. gospodarstw; gospodarstwa te zachowują wielokierunkową strukturę produkcji ukierunkowaną również na samoopatrzenie. Wskazuje się, że wielkość tej grupy i kierunki zmian zależą głównie od polityk wspólnotowych, wzmacniających konkurencyjność tego sektora i poprawiających sytuację dochodową rolników,
- nierozwojowe gospodarstwa chłopskie, których liczebność szacowana jest na 1200-1300 tys. gospodarstw; gospodarstwa te walczą o przetrwanie. Są to gospodarstwa „wykazujące cechy stagnacji strukturalnej”, w większości prowadzone przez rolników starszych niepotrafiących się przystosować do nowej sytuacji rynkowej i rynkowych sposobów gospodarstwa,
- upadające gospodarstwa chłopskie stanowią grupę szacowaną na 300-350 tys. gospodarstw, które nie mają żadnych szans dostosowawczych z powodu wieku gospodarujących i/lub braku następców; grupa ta stanowi głównie obszar zainteresowania polityki społecznej.

Grupy tych gospodarstw charakteryzują się różnym poziomem konsumpcji i różnym poziomem wyposażenia. Potencjał dwóch pierwszych typów (gospodarstw rozwojowych i tradycyjnych gospodarstw chłopskich) upoważnia do stwierdzenia, że są to gospodarstwa dysponujące, zarówno wysokiej jakości wyposażeniem w sprzęt rolniczy jak i najszybciej poprawiające swoje wyposażenie w dobra trwałego użytku. Dwa ostatnie typy gospodarstw rolnych (nierozwojowe gospodarstwa chłopskie i upadające gospodarstwa chłopskie) dysponują dobrami trwałego użytku

zgrupowanymi w poprzednich dekadach w niewielkim stopniu je modyfikując.

Na polskiej wsi, jak wskazują m.in. badania CBOS, ziemia należy do różnych grup społeczno-zawodowych, które często nie identyfikują się z zawodem rolnika. Spośród osób pytanym – 49% deklaruowało pozyskiwanie dochodów wyłącznie z rolnictwa, 15% łączyło prace w rolnictwie z pracą w innych instytucjach państwowych lub samorządowych, 10% – w spółkach państwowo-prywatnych, a 26% – w prywatnym zakładzie pracy [Komunikat ... 2008]. Ziemię posiada 31,4% badanych (badania przeprowadzone były na reprezentatywnej próbie). Gospodarstwo rolne (powyżej 1 ha użytków rolnych) w 2007 roku miało 40% uczniów i studentów, 34% nauczycieli oraz 31% robotników zatrudnionych w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie (tab. 3). Zachowanie podmiotów, w tym gospodarstw domowych rolników, zależy od wartości formułowanych bezpośrednio oraz mających swoje odzwierciedlenie w przyjmowanym stylu życia i cyklu życia rodziny. Poziom wy-

Tabela 3. Użytki rolne powyżej 1 ha i ich właściciele

Do której z wymienionych grup zaliczył/a/by się Pan/i ze względu na swoją obecną sytuację?	Czy Pan/i lub członkowie rodziny, z którą tworzy Pan/i gospodarstwo domowe, posiadacie użytki rolne?			
	tak, 1 ha i więcej	tak, poniżej 1 ha	nie	liczebność
Średnia dla mieszkańców wsi	31,4	8,4	60,2	12 783
Rolnicy indywidualni i pomagający im członkowie rodzin	96,0	3,0	1,0	1454
Uczniowie i studenci	40,0	7,0	53,0	504
Nauczyciele	34,0	8,0	58,0	220
Robotnicy zatrudnieni w rolnictwie, leśnictwie, rybactwie	31,0	8,0	61,0	98
Właściciele prywatnych firm, sklepów, agencji	30,0	10,0	60,0	336
Dyrektorzy, prezesi, kadra kierownicza	29,0	5,0	66,0	100
Robotnicy niewykwalifikowani	27,0	9,0	64,0	624
Robotnicy wykwalifikowani i brygadziści poza rolnictwem	24,0	10,0	67,0	1043
Pracownicy fizyczno-umysłowi	24,0	8,0	68,0	905
Renciści	24,0	12,0	64,0	1265
Pielęgniarki i położne	23,0	10,0	67,0	111
Mistrzowie, technicy	22,0	9,0	69,0	108
Pracownicy administracyjno-biurowi, kierownicy	21,0	7,0	72,0	612
Emeryci	20,0	8,0	72,0	3276
Zawody twórcze, naukowcy, specjaliści	18,0	10,0	72,0	160

Źródło: Jak się żyje... 2008.

posażenia gospodarstw domowych rolników w dobra trwałego użytku wskazuje na niejednorodną potrzebę i aspiracje tej grupy społeczno-zawodowej.

Wyposażenie gospodarstw domowych rolników

Wyposażenie gospodarstw domowych jest w swojej istocie retrospektywną oceną stanu konsumpcji (szczególnie w przypadku gospodarstw domowych większości rencistów i emerytów oraz trzypokoleniowych gospodarstw rolników) oraz stanem swoistego „otwarcia” dla osób rozpoczynających samodzielne życie (młodzi rolnicy na tzw. „swoim”). Na zasoby materialne gospodarstwa domowego, warunkujące realizację podstawowych potrzeb składa się domowa infrastruktura konsumpcyjna (urządzenia gospodarstwa domowego). Dysponowanie urządzeniami domowymi, obok korzyści obiektywnych, związanych z usprawnieniem prac domowych i „oszczędnością” czasu przeznaczaną na poszczególne prace domowe, podnosić może prestiż w środowisku oraz poczucie wysokiej jakości życia. Na wyposażenie mieszkań składają się zarówno meble, jak i inne urządzenia. W literaturze jako kryterium podziału dóbr trwałego użytku przyjmuje się następujące grupy dóbr [Kędzior 1999 i Sikorska 1998]:

- bezpośrednio związane z pracami gospodarstwa domowego – dobra trwałego użytku usprawniające prace domowe, które tworzą sprzęt służące do przygotowywania i przechowywania produktów żywnościowych (m.in. roboty kuchenne, chłodziarki i kuchnie mikrofalowe), a także sprzęt wykorzystywany do utrzymania czystości i porządku w mieszkaniu (odkurzacze i pralki), jak również konserwacji odzieży (np. maszyny do szycia),
- służące rozrywce i pozyskiwaniu informacji – dobra tego rodzaju określane są mianem elektronicznego sprzętu powszechnego (radio, odbiornik telewizyjny, wieża, odtwarzacz MP3 i komputery),
- związane z mobilnością członków gospodarstwa domowego (samochody, motocykle i rowery).

Jednym z podstawowych parametrów wskazujących na ocenę stanu posiadania dóbr trwałego użytku jest 3-stopniowa skala nasycenia gospodarstw domowych sprzętem gospodarczym. Wysoki stopień nasycenia na dany rodzaj sprzętu występuje wówczas, gdy znajduje się on w posiadaniu więcej niż 80% gospodarstw domowych, średni, gdy sprzęt ten występuje w 50-80% gospodarstw i niski stopień, gdy sprzęt znajduje się w mniej niż 50% gospodarstw domowych [Kędzior 1999, Kusińska 1976]

W gospodarstwach domowych wysokim stopniem nasycenia charakteryzują się przede wszystkim dobra trwałego użytku, usprawniające czynności domowe (tab. 4). Należą do nich: pralka, wirówka elektryczna lub automat pralniczy (98,9% analizowanych gospodarstw domowych rolników), chłodziarka lub zamrażarka (99,7%) oraz odkurzacze elektryczne, którego stopień nasycenia w latach 1993-2008 wzrósł dynamicznie, osiągając poziom 95,2% w 2008 r. Pozostałe dobra trwałego użytku, służące usprawnieniu pracy członków gospodarstw domowych rolników, znajdują się w grupie o niskim i średnim stopniu nasycenia i należą do nich maszyna do szycia – 50-60% (62,8 w 1993 i 46,7 w 2004 i 51,3% w 2005 r.) Od 2006 roku GUS zaprzestał podawania danych dla tego dobra. Zmiany te podyktowane są zapewne wzrostem zakupów tanich ubrań na bazarach i targowiskach, a więc zmniejszeniem się znaczenia samodzielnego szycia i przerabiania ubrań. Niskim stopniem nasycenia charakteryzuje się wyposażenie gospodarstw domowych rolników w kuchnię mikrofalową (42% w 2007 roku). Należy zwrócić uwagę, że nastąpił w analizowanym okresie wzrost liczby automatów pralniczych, zamrażarek oraz odkurzaczy i robotów kuchennych, automatów pralniczych z 28,4% w 1993 roku (poziom niski nasycenia) do 80,8% w 2008 r. (wysoki poziom nasycenia). Podobnie było z wyposażeniem gospodarstw domowych rolników w zamrażarki: wzrost wyposażenia wzrósł z 55,7 w 1993 do 78,3% w 2008 roku.

Analizując wyposażenie gospodarstw domowych rolników w przedmioty trwałego użytku służące rozrywce oraz pozyskiwaniu informacji, zauważyć można wysokie nasycenie gospodarstw domowych odbiornikami telewizyjnymi (99,7%), przy czym wyraźnie zaznacza się dynamiczny wzrost liczby odbiorników kolorowych i całkowite wyparcie odbiorników czarno-białych. Być może rosnący udział posiadania odbiorników telewizyjnych w gospodarstwach domowych jest przyczyną spadku liczby odbiorników radiowych, bowiem jak wykazują dane w analizowanym okresie zmniejszyła się liczba odbiorników radiowych o prawie 15% (nastąpił spadek z 78,8 w 1993 r. do 59% w 2003 r. i ponowny wzrost do 66,6% w 2007 r.). Przyczynę upatrywać należy w coraz mniejszym udziale radiomagnetofonów (tab. 5).

W trójstopniowej skali nasycenia, najwyższym stopniem nasycenia charakteryzowały się dobra, związane z mobilnością członków gospodarstw domowych – rower (bez dziecięcego) i samo-

Tabela 4. Wyposażenie gospodarstw domowych rolników w dobra trwałe użytku służące usprawnieniu pracy w latach 1993-2008 (wybrane dobra)

Rodzaj dóbr	Wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe użytku															
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pralka i wirówka elektryczna lub automat pralniczy	98,0	98,7	99,0	98,9	98,7	99,1	99,2	98,7	98,5	98,5	98,4	98,4	98,5	98,8	99,3	98,9
Odkurzacze elektryczne	73,8	79,1	81,8	83,6	83,9	85,8	86,3	88,0	90,5	89,2	90,3	90,0	92,2	94,1	95	95,2
Chłodziarka lub zamrażarka, w tym: zamrażarka	96,8	97,2	98,2	98,3	98,6	99,3	99,2	98,7	98,8	99,0	98,7	98,9	99,4	99,5	99,9	99,7
55,7	60,7	64,5	68,1	71,4	74,8	78,4	74,9	77,3	77,6	78,1	76,7	78,3	-	-	-	-
Kuchenka mikrofalowa	1,4	1,0	1,7	3,0	5,3	6,5	9,6	11,2	14,1	17,3	20,5	23,7	29,5	35,4	42	48,9
Robot kuchenny	-	-	-	-	-	58,1	61,9	61,1	63,6	60,8	60,5	61,1	67,3	67,5	70,7	72,7
Zmywarka do naczyń	0,4	0,2	0,5	0,3	0,9	0,6	0,8	1,3	1,6	2,4	2,9	2,9	3,8	4	5,5	8,9

Źródło: Budżety gospodarstw ... 1993-2009.

Tabela 5. Wyposażenie gospodarstw domowych rolników w wybrane przedmioty trwałe użytku służące pozyskaniu informacji i rozrywce w latach 1993-2008 (wybrane rodzaje dóbr)

Rodzaj dóbr	Wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałe użytku															
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Odbiornik telewizyjny z ekranem do odbioru kolorowego	55,8	65,4	73,0	80,1	86,8	88,7	93,9	94,0	95,7	96,6	96,1	-	-	-	-	-
Odbiornik radiowy	78,8	75,3	72,9	74,0	70,7	68,4	67,7	63,7	63,1	61,3	59,0	60,8	64,8	68,6	66,6	74,8
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej, zbiorcze i indywidualne	4,5	4,7	5,9	7,4	10,6	13,5	15,2	19,3	22,3	22,9	23,0	22,5	23,2	22,7	29,3	32,9
Odtwarzacz MP3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8,9	20,6	26,6
Zestaw kina domowego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,9	9,4	12,3
Odtwarzacz DVD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,0	16,3	27,5	42,9	51,7
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża)	-	-	-	-	-	14,6	19,4	21,1	27,3	31,5	33,3	34,7	43,4	46,7	49,3	47,1
Magnetowid (odtwarzacz wideo)	25,3	29,6	32,8	38,2	41,8	41,5	45,3	44,0	48,2	47,7	44,2	40,4	47,6	46,5	46,7	40,5
Komputery razem (z i bez dostępu do internetu)	2,0	2,1	2,2	2,0	3,3	2,8	3,0	5,5	8,8	12,4	17,1	24,8	35,9	42,6	52,8	62,6
Komputer z dostępem do Internetu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,8	6,4	11,4	15,2	25,9	38,9
Telefon komórkowy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	24,1	35,4	47,3	69,8	81,2	89	92,1

Źródło: jak w tab. 4.

Tabela 6. Wyposażenie gospodarstw domowych rolników w rowery, motocykle i samochody osobowe w latach 1993-2008

Rodzaj pojazdu	Wyposażenie gospodarstw domowych w pojazdy															
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Rower (bez dziecięcego)	85	86,3	87,2	86,9	88,1	89	90,8	89,1	89,2	89,7	92,1	92,5	93	92,1	91,9	91,2
Motocykl, skuter, motorower	16,9	14,1	11,7	12,8	12,8	11,3	10,2	11,1	9,1	8,0	9,8	9,7	11	11,6	13,2	16,2
Samochód osobowy	48	53,7	55,6	59,6	64,3	66,8	70,5	69,5	73,8	73,1	73,6	72,8	79,7	83,3	86,5	87,3

Źródło: jak w tab. 4.

chód osobowy. Analiza danych wskazała na niskie nasycenie gospodarstw domowych rolników pojazdami jednośladowymi (motocykl, skuter, motorower). Wyposażenie w samochód osobowy gospodarstw domowych w analizowanym okresie najdynamiczniej wzrastało, osiągając w kolejnych trzech latach 2006, 2007 i 2008 największy stopień nasycenia: 83,3, 86,5 i 87,3%.

Podsumowanie

Warunki życia ludności analizowane są przez GUS od końca lat 50. Metodyka badań modyfikowana była wielokrotnie, a od 1993 roku została dopasowana do metodologii Eurostatu. Na terenach wiejskich zmniejsza się grupa gospodarstw domowych, czerpiących większość dochodów z rolnictwa. Grupa gospodarstw domowych identyfikujących się z rolnikami jest coraz mniejsza, a równocześnie zmienia się struktura agrarna polskiej wsi. Małe gospodarstwa rolne otrzymują zbyt małe dochody, by móc się rozwijać i poprawić poziom życia gospodarstwa domowego. Wyposażenie w dobra trwałego użytku ulega stałej modyfikacji ilościowej, jak i jakościowej. Szczególnie wzrost dochodów w grupie gospodarstw rolnych powyżej 11 ha i gospodarstw dwuzawodowych, przyczynia się do poprawy zarówno stanu wyposażenia gospodarstw domowych, jak i zakupu nowoczesnych dóbr trwałego użytku.

Analizując wyposażenie gospodarstw domowych rolników w sprzęt trwałego użytku w latach 1993-2008, zauważa się systematyczny wzrost liczby sprzętów usprawniających wykonywanie czynności domowych (m.in. automat pralniczy, zamrażarek, odkurzaczy elektryczny robotów kuchennych i kuchenek mikrofalowych). W zakresie sprzętu, związanego z pozyskaniem informacji i rozrywką członków gospodarstwa domowego, następuje zmiana jakościowa w zakresie posiadanych odbiorników telewizyjnych, przy ogólnie względnie stałej liczbie posiadanych odbiorników telewizyjnych. Zauważa się systematyczny wzrost liczby telewizorów do odbioru telewizji kolorowej. Fakt ten świadczy o stopniowej wymianie sprzętu przestarzałego technologicznie na sprzęt o wyższych walorach technicznych. Równocześnie wskazać należy, że 12,3% gospodarstw domowych rolników posiada zestaw kina domowego. Wzrasta również poziom zinfomatyzowania gospodarstw domowych rolników. W 62,6% gospodarstw domowych był komputer (38,9% miało równocześnie podłączenie do internetu), jak również wskazać można wysoki poziom nasycenia w telefon komórkowy. Takie dobro posiada 92,1% gospodarstw domowych rolników. Pod względem ilościowym gospodarstwa domowe rolników charakteryzowały się wzrastającym ze średniego do wysokiego poziomu nasycenia w sprzętów związanych mobilnością (samochód osobowy). Nasycenie w motocykl, skuter, motorower było niskie (zmniejszające się do roku 2002). Wraz z upływem czasu coraz więcej gospodarstw domowych będzie kupowało sprzęty związane z mobilnością, gdyż staje się to podstawową potrzebą każdej jednostki. W dalszych latach spodziewać się można systematycznej wymiany sprzętów gorszych technologicznie na dobra o wysokich walorach użytkowych, ze szczególnym uwzględnieniem nie tylko estetyki i funkcjonalności, ale również istotnymi staną się takie cechy, jak: energooszczędność i tzw. „ekologiczność” posiadanego sprzętu.

Literatura

- Budżety gospodarstw domowych w (latach 1993-2000). 1994-2001: GUS, Warszawa.
Jak się żyje rolnikom. 2008: Komunikat z badań. CBOS, Warszawa.
Kędzior Z. 1999: Diagnoza i przewidywanie zachowań gospodarstw domowych w warunkach transformacji gospodarczej. [W:] *Zachowania podmiotów rynkowych* (red. J. Kramer). PWE, Warszawa, s. 147, 148.
Kusińska A. 1976: Preferencje konsumentów w zakresie wyposażenia gospodarstw domowych podstawą segmentacji rynku. *Handel Wewnętrzny*, nr 1.
Sikorska J. 1998: Konsumpcja, warunki, zróżnicowania, strategie. Wyd. IFiS PAN, Warszawa, s. 101-110.
Szacka B. 2003: Wprowadzenie do socjologii. Wyd. Oficyna Naukowa, Warszawa.
Woś A. 1998: Polityka strukturalna. [W:] *Identyfikacja priorytetów w modernizacji sektora rolno-spożywczego w Polsce*. FAPA, Warszawa.
Zegar J. 2008: Sytuacja ekonomiczna, społeczna, demograficzna i polityczna polskiej wsi. [W:] *Polska wieś 2008. Raport o stanie wsi* (red. J. Wilkin, I. Nurzyńska). Wyd. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, FDPA.

Summary

In the paper there were one presented functions realized in household (motivate, reproduction and infrastructure). It analyze seal equipment in goods of permanent of farmers farms household in Poland the years 1993-2008. There were shown changes in equipment in three groups of permanent goods: labour-saving work, domestics to entertainment and to gaining over of information and connected with mobility.

Adres do korespondencji:

dr inż. Wojciech Pizło
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Polityki Agrarnej i Marketingu
ul. Nowoursynowska 166
02-787 Warszawa
tel: (22) 593 41 66
e-mail: wojciech_pizlo@sggw.pl